

Lekcja bezpieczeństwa

Fundacja
Orange

Projekt współfinansowany
przez Unię Europejską

Lekcja bezpieczeństwa – scenariusz zajęć

Wstęp:

Już praktycznie wszyscy młodzi ludzie w Polsce mają dostęp do internetu. Coraz częściej również przy użyciu urządzeń mobilnych. Niemal wszyscy też korzystają z portali społecznościowych, takich jak np. nk.pl lub Facebook. Nierozważne używanie tych serwisów stwarza szereg zagrożeń. Zamieszczane w sieci prywatne informacje, komentarze, osobiste materiały filmowe, fotografie – wszystko to może zostać wykorzystane przeciwko ich autorom. Obok natychmiastowych skutków nierozważnych działań w sieci, zwrócić należy też uwagę na skutki odroczone – publikowane materiały lub opinie nawet po latach mogą zaszkodzić młodym ludziom w karierze szkolnej, zawodowej lub życiu osobistym.

Proponowane zajęcia edukacyjne poświęcone zostały ochronie prywatności online. Dzięki nim uczniowie dowiedzą się, co może im zagrażać w efekcie nieprzemyślanych działań online, jak takich zagrożeń unikać i jak reagować na niebezpieczne sytuacje w sieci. Scenariusz, wraz z materiałem filmowym, został opracowany przez Fundację Dzieci Niczyje w ramach programu „Dziecko w Sieci”. Materiały te dostępne są również w formie kursu e-learning na platformie www.fdn.pl/kursy.

Charakterystyka zajęć

Odbiorcy

Zajęcia przeznaczone są dla uczniów w wieku 11-13 lat. Mogą być realizowane podczas godziny wychowawczej, lekcji informatyki lub zajęć pozalekcyjnych.

Cel zajęć

- Zapoznanie uczniów z zagrożeniami prywatności w sieci.
- Pokazanie konsekwencji nierozważnych działań online, takich jak: wysyłanie i publikowanie „odważnych” zdjęć oraz lekkomyślne zamieszczanie w sieci innych treści tego typu, przyjmowanie do grona „znajomych” osób bliżej nieznanymi, niewylogowywanie się z konta po zakończeniu użytkowania serwisu, udostępnianie haseł i loginów, ignorowanie ustawień prywatności w portalach społecznościowych, itp.
- Wypracowanie zasad bezpiecznego korzystania z sieci, z naciskiem na bezpieczeństwo w społecznościach internetowych.
- Prezentacja możliwych sposobów reagowania w sytuacji zagrożenia prywatności online.
- Promocja oferty projektu Helpline.org.pl (800 100 100).

Czas trwania zajęć

Zajęcia przewidziane są na jedną godzinę dydaktyczną (45 minut).

Prowadzenie zajęć

Zajęcia zostały stworzone z myślą o nauczycielach, pedagogach i innych osobach, które w swojej codziennej pracy mają kontakt z dziećmi w wieku 11-13 lat. Lekcje mogą być również prowadzone przez studentów pedagogiki lub psychologii.

Wymagana wiedza

Prowadzący zajęcia powinien posiadać podstawowe informacje dotyczące korzystania z internetu, portali społecznościowych i komunikatorów, zarówno przy użyciu komputera, jak i telefonu komórkowego. Przed przeprowadzeniem zajęć warto zapoznać się z treścią poradnika dla nauczycieli, dostępnego na stronie www.dzieckowsieci.fdn.pl, jak również odwiedzić serwis internetowy: www.helpline.org.pl.

Wymagany sprzęt

Do przeprowadzenia zajęć będzie potrzebny sprzęt umożliwiający odtworzenie materiałów zapisanych na płycie DVD lub pobranych ze strony www.dzieckowsieci.fdn.pl. Może to być:

- odtwarzacz DVD lub komputer podłączony do telewizora,
- komputer lub odtwarzacz DVD podłączony do projektora multimedialnego oraz głośników.

Materiały potrzebne do realizacji zajęć

Materiał „Lekcja bezpieczeństwa” zarejestrowany na płycie DVD lub pobrany z serwisu www.dzieckowsieci.fdn.pl.

Ewaluacja, zgłoszenie zajęć i zaświadczenie dla prowadzącego

Na zakończenie zajęć nauczyciele rozdają uczniom anonimową ankietę ewaluacyjną i proszą o jej wypełnienie (wzór ankiety na str. 8), można ją również pobrać z serwisu www.dzieckowsieci.fdn.pl. Przeprowadzenie ankiety nie jest obligatoryjne, ale pozwala zarówno prowadzącym zajęcia, jak i autorom programu na zdobycie informacji dotyczących odbioru scenariusza zajęć przez ich uczestników i jego ewentualną modyfikację.

Po przeprowadzeniu wszystkich zaplanowanych zajęć, prowadzący wypełnia formularz na stronie www.dzieckowsieci.fdn.pl/sprawozdanie (dostępny również w dziale „Materiały edukacyjne”). Na jego podstawie, prowadzący otrzymuje e-mailem zaświadczenie o przeprowadzeniu zajęć, przydatne w dokumentowaniu rozwoju zawodowego.

Scenariusz zajęć

Przebieg spotkania

I. WPROWADZENIE (9 MIN)

Nauczyciel wita uczniów i zapowiada zajęcia:

Dzisiejsza lekcja poświęcona będzie bezpieczeństwu w internecie. Skoncentrujemy się na zagadnieniach dotyczących prywatności online. Kto z was korzysta z serwisów społecznościowych? Z jakich?

Jeżeli nauczyciel ma konto na którymś z portali społecznościowym, może w tym miejscu o tym powiedzieć. Następnie przechodzi do kolejnego pytania.

Jakie prywatne informacje o was znajdują się w tych serwisach?

Ważne, żeby wśród swobodnych odpowiedzi znalazły się:

- prywatne zdjęcia i filmy,
- nasze opinie,
- informacje o tym, z kim, jak i gdzie spędzamy czas,
- numer telefonu, adres i inne dane osobowe,
- informacje o tym, kogo znamy, kogo lubimy,
- prywatna korespondencja,
- informacje, z jakich stron lub treści korzystamy.

Nauczyciel zadaje następne pytanie.

Czy wiążą się z tym jakieś zagrożenia? Zastanówcie się, jak zagrożona jest wasza prywatność w sieci.

Wśród odpowiedzi powinny pojawić się m.in:

- ktoś niepożądany może mieć dostęp do informacji, które podajemy,
- ktoś może zrobić użytek z naszych zdjęć lub filmów,
- ktoś może włamać się na nasze konto i zapoznać się z prywatną korespondencją.

Następnie prowadzący zapowiada kolejną część zajęć.

Przenieśmy się teraz do jednego z podwarszawskich gimnazjów na lekcję poświęconą ochronie prywatności w internecie. Słuchajcie uważnie historii, o których opowiadają wasi rówieśnicy, na ich podstawie opracujemy zasady bezpieczeństwa w sieci.

II. HISTORIA KOSIA (7 MIN)

Projekcja filmu 1: „Historia Kosia” (1` 30)

Podsumowanie nauczyciela:

Niestety, takie sytuacje zdarzają się bardzo często. Internauci, zakładając profile w portalach społecznościowych, nie dbają o to, żeby były one prywatne, a nie publiczne i dostępne dla każdego. Tymczasem podstawą korzystania z serwisów społecznościowych, takich jak choćby wspomniany w tej historii Facebook, jest skonfigurowanie ustawień prywatności tak, żeby dostęp do informacji na wasz temat miały tylko osoby, które znacie i z którymi chcecie się tymi informacjami dzielić. Warto też pamiętać, że nawet najlepiej zabezpieczone konto nie zwalnia myślenia o tym, jakie informacje na swój temat zamieszczamy w sieci i czy przypadkiem nie są one zbyt szczegółowe. A czy wy macie podobne doświadczenia albo słyszeliście takie historie?

Nauczyciel wysłuchuje uczniów, ewentualnie uzupełnia ich wypowiedzi o historie, które wydarzyły się w szkole albo o których sam słyszał. Następnie pyta:

Czas na zadanie. Jak myślicie, jakie są najważniejsze zasady bezpieczeństwa związane z obejrzaną przed chwilą sytuacją?

Prowadzący zachęca uczniów do odpowiedzi. Spośród wymienionych przez uczniów zasad wybiera co najmniej dwie i zapisuje na tablicy. Ważne, żeby wśród zapisanych zasad znalazły się propozycje dotyczące:

1. Ustawień prywatności, np.:

Skonfiguruj ustawienia prywatności w serwisie społecznościowym tak, żeby do twojego profilu miały dostęp tylko osoby, które znasz i którym ufasz.

2. Informacji, które podajemy w sieci, np.:

Uważaj, jakie wiadomości na swój temat podajesz w sieci – nie podawaj dokładnego planu dnia ani informacji o wszystkim, co robisz.

Jeżeli podane przez uczniów zasady nie będą uwzględniały wymienionych powyżej, warto ich na nie naprowadzić, np.:

Zwróćcie uwagę na bardzo ważne zasady dotyczące ochrony prywatności. A co myślicie o podawaniu informacji o sobie w sieci? Czy to dobry pomysł, żeby szczegółowo opisywać, co się robi, kiedy i gdzie? Jak moglibyśmy sformułować taką zasadę?

Następnie zapisuje ją na tablicy i zapowiada kolejną historię.

III. HISTORIA WIKI (7 MIN)

Projekcja filmu 2 „Historia Wiki” (1 min 20 s)

Podsumowanie nauczyciela:

Sytuacje, takie jak ta opowiedziana przez Wiki, mogą okazać się wyjątkowo niebezpieczne i zdarzają się nawet tym, którzy starają się być w sieci rozsądni. Poznajemy kogoś w internecie, wydaje nam się, że jest interesujący, tymczasem okazuje się, że ta osoba może mieć wobec nas złe zamiary. Nie możemy mieć pewności, kto jest po drugiej stronie. Jeżeli jednak zdecydujemy się na spotkanie z osobą poznaną online, warto zadbać o bezpieczeństwo i pamiętać o następujących zasadach: poinformować o spotkaniu rodziców, nigdy nie spotykać się sam na sam – na spotkanie można udać się ze starszym rodzeństwem albo grupą przyjaciół, zawsze spotykać się w dzień oraz w miejscu publicznym. Można też zasugerować, żeby osoba z którą planujemy się spotkać, miała na sobie ubranie określonego koloru – wtedy z daleka zobaczymy czy rzeczywiście jest tym, za kogo podawała się online. Pamiętajcie też, by nigdy nie wysłać i nie publikować intymnych zdjęć. Kiedy trafią do sieci, będą mogli je zobaczyć wszyscy i naprawdę trudno będzie je usunąć.

A jakie są wasze doświadczenia związane z poznawaniem osób w internecie oraz przesyłaniem zdjęć i filmów? A może słyszeliście podobne historie?

Nauczyciel wysłuchuje uczniów, ewentualnie uzupełnia ich wypowiedzi o historie, które wydarzyły się w szkole albo o których sam słyszał. Następnie pyta:

Jakie są waszym zdaniem najważniejsze zasady związane z poznawaniem osób w sieci oraz przesyłaniem swoich zdjęć?

Spośród wymienionych przez uczniów zasad nauczyciel wybiera co najmniej dwie i zapisuje na tablicy. Ważne, żeby wśród zapisanych zasad znalazły się propozycje dotyczące:

1. Znajomości w sieci, np.:

Nie przyjmuj do grona znajomych osób, których wcześniej nie poznałeś twarzą w twarz.

2. Publikowania i przesyłania zdjęć, np.:

Nigdy nie publikuj w sieci i nikomu nie przysyłaj intymnych zdjęć lub filmów.

Jeżeli zaproponowane przez uczniów zasady nie będą uwzględniały wymienionych powyżej, nauczyciel może zasugerować odpowiedź, np.:

Wymieniliście bardzo ważne zasady dotyczące bezpieczeństwa w sieci. A co myślicie o przyjmowaniu do grona znajomych osób, których nie spotkaliśmy twarzą w twarz? Czy można mieć pewność, że są tym, za kogo się podają i że można im zaufać? Jak moglibyśmy sformułować taką zasadę?

Następnie prowadzący zapisuje ją na tablicy i zaprasza na kolejną historię.

IV. HISTORIA KAMY (7 MIN)

Projekcja filmu 3 „Historia Kamy” (1 min 30 s)

Podsumowanie nauczyciela:

Ta historia z piosenką pokazuje, że niekiedy komentarze innych mogą być bardzo nieprzyjemne i obraźliwe. To jedna z form przemocy, ktoś, kto ją stosuje, chowa się za pozorną anonimowością, jaką stwarza internet. Filmy z naszym udziałem lub zdjęcia na których jesteśmy, mogą stać się przedmiotem drwin i wyśmiewania. Nie jesteśmy w stanie kontrolować tego, co myślą lub piszą inni, dlatego zawsze dobrze jest się zastanowić, zanim coś opublikujemy w sieci – komu to udostępniamy i czy jesteśmy gotowi na ewentualne negatywne komentarze. Z drugiej strony, jeżeli to my coś komentujemy, pamiętajmy, żeby nie sprawiać innym przykrości, a siebie nie narażać na nieprzyjemności.

Słyszeliście może o podobnych historiach związanych z zamieszczaniem w sieci swojej twórczości albo z komentarzami? A może sami mieliście takie doświadczenia?

Nauczyciel wysłuchuje uczniów, ewentualnie uzupełnia ich wypowiedzi o historie, które wydarzyły się w szkole albo o których sam słyszał. Następnie pyta:

Teraz opracujemy zasady, które dotyczą zamieszczania w sieci filmów oraz komentowania. Co to mogą być za reguły?

Spośród wymienionych przez uczniów zasad nauczyciel wybiera co najmniej dwie i zapisuje na tablicy. Ważne, żeby wśród zapisanych zasad znalazły się propozycje dotyczące:

1. Publikowania w sieci filmów i zdjęć, np.:

Zastanów się dwa razy zanim coś opublikujesz w sieci – zdjęcie lub film z twoim udziałem mogą narażać cię na kpiny albo przykre komentarze ze strony innych internautów.

2. Komentowania, np.:

Bierz odpowiedzialność za swoje komentarze w sieci – nie pisz o kimś tego, czego nie powiedziałbyś mu w twarz.

Jeżeli podane przez uczniów zasady nie będą uwzględniały wymienionych powyżej, nauczyciel może zaproponować:

Dzięki przestrzeganiu zaprezentowanych przez was zasad serfowanie w sieci może być o wiele przyjemniejsze. Ale co z komentowaniem – czy w internecie można wszystko, czy też komentując zdjęcia, wpisy lub twórczość innych osób powinniśmy przestrzegać jakiś reguł? Jak moglibyśmy to zapisać?

Następnie prowadzący zapisuje wypracowaną zasadę na tablicy i zaprasza na kolejną historię.

V. HISTORIA OJKA (13 MIN)

Projekcja filmu 4 „Historia Ojka” (1 min 35 s)

Podsumowanie nauczyciela:

Włamania na konta lub profile, podszywanie się pod kogoś i działanie na jego szkodę to częste sytuacje. Łatwo w ten sposób kogoś skrzywdzić, bo co można zrobić, kiedy wszyscy myślą, że to my piszemy jakieś nieprzyjemne rzeczy, podczas gdy robi to ktoś w naszym imieniu? Takich sytuacji można jednak uniknąć. Jednym ze sposobów jest „mocne” hasło – czyli takie, którego nikt nie zgadnie. Czy wiecie, że najpopularniejszym hasłem wśród internautów jest ciąg liczb „12345” oraz „123456”? Wśród popularnych wyrazów i kombinacji, jakimi internauci zabezpieczają dostęp do swoich kont znajdują się również: słowo „hasło”, własne imię, imiona zwierzaków, kombinacje typu „abc123” oraz „QWERTY” (sąsiadujące ze sobą litery na klawiaturze). Najprostszym sposobem na wymyślenie trudnego hasła jest stworzenie go z pierwszych liter jakiegoś zdania na nasz temat. Na przykład: Mam na imię Ojek, mam 15 lat i uwielbiam grać w Counter Strike’a – MniOm15liugwCS (podając przykładowe zdanie nauczyciel zapisuje skrót na tablicy).

A czy wam albo waszym znajomym, przydarzyła się kiedyś historia podobna do tych przytoczonych w filmie?

Nauczyciel wysłuchuje uczniów, ewentualnie uzupełnia ich wypowiedzi o historie, które wydarzyły się w szkole albo o których sam słyszał. Następnie pyta:

Przestrzegając zasad bezpieczeństwa online, można uniknąć tego typu sytuacji. Jak myślicie, jakie to są zasady?

Spośród wymienionych przez uczniów zasad nauczyciel wybiera co najmniej dwie i zapisuje na tablicy. Ważne, żeby wśród zapisanych zasad znalazły się propozycje dotyczące:

- 1.** Zabezpieczania hasłem dostępu do telefonów i serwisów, np.:
Zabezpieczaj hasłem dostęp do telefonu i wszystkich serwisów internetowych, z których korzystasz. Nikomu nigdy tego hasła nie udostępniaj. Pamiętaj też, żeby hasło było wystarczająco skomplikowane oraz że warto je systematycznie zmieniać.
- 2.** Wylogowywania się, np.:
Pamiętaj, żeby kończąc pracę na komputerze albo innym urządzeniu z dostępem do internetu, zawsze wylogować się ze swojego konta/profilu.

Jeżeli podane przez uczniów zasady nie będą uwzględniały wymienionych powyżej, prowadzący może powiedzieć, np.:

Tak, to ważne, żeby zabezpieczać hasłem dostęp do telefonu oraz serwisów, z których korzystamy oraz żeby nikomu tego hasła nie udostępniać. Jednak nawet „najmocniejsze” hasło nie uchroni nas przed włamaniem, jeżeli zapomnimy o tym, żeby się wylogować. Jak mogłaby brzmieć taka zasada?

Następnie nauczyciel zapisuje ją na tablicy i kontynuuje:

Nasz katalog zasad bezpieczeństwa jest już całkiem długi. Jeżeli będziecie o nich pamiętać, korzystanie z sieci będzie bardziej bezpieczne. Zawsze może się jednak zdarzyć, że padniecie ofiarą jakiejś trudnej lub niebezpiecznej sytuacji. Co robić w sytuacji zagrożenia, jak się zachować? Macie pomysł na związane z tym zasady?

Spośród wymienionych przez uczniów zasad nauczyciel wybiera co najmniej dwie i zapisuje na tablicy. Ważne, żeby wśród zapisanych zasad znalazły się propozycje dotyczące:

- 1.** Szybkiego reagowania i zabezpieczania dowodów, np.:
W sytuacji zagrożenia reaguj jak najszybciej i staraj się zabezpieczyć dowody nieprzyjemnych zdarzeń.
- 2.** Informowania o trudnej sytuacji zaufanych osób dorosłych, np.:
Zawsze w sytuacji zagrożenia szukaj pomocy u zaufanych osób dorosłych. Możesz też skorzystać z pomocy konsultantów Helpline.org.pl – online na stronie www.helpline.org.pl lub pod bezpłatnym numerem telefonu 800 100 100.

Jeżeli podane przez uczniów zasady nie będą uwzględniały wymienionych powyżej, prowadzący może zasugerować, np.:

Tak, macie rację, w sytuacjach zagrożenia w sieci ważne jest, aby szukać pomocy u zaufanych osób dorosłych. Możecie też skorzystać ze wsparcia konsultantów Helpline.org.pl, zajmujących się problemami młodych internautów w internecie. Ponadto bardzo ważne jest, żeby zabezpieczać dowody nieprzyjemnych zdarzeń – zapisywać screeny, konwersacje, nie kasować smsów. Spróbujmy zapisać to w formie zasady.

Następnie zapisuje zasadę.

W sumie opracowaliśmy dzisiaj (uzupełnij) zasad ochrony prywatności online. Powtórzmy je na zakończenie lekcji.

Nauczyciel czyta zasady albo prosi uczniów o ich przeczytanie.

VI. PODSUMOWANIE I ZAKOŃCZENIE (2 MIN)

Nauczyciel prosi uczniów o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej (załącznik nr 1) i dziękuje im za udział w zajęciach.

Zakreśl właściwą odpowiedź	tak	trochę	nie
Czy zajęcia Ci się podobały?			
Czy dowiedziałeś/-aś się czegoś nowego?			
Czy wykorzystasz to, czego się nauczyłaś/ -eś?			

Zakreśl właściwą odpowiedź	tak	trochę	nie
Czy zajęcia Ci się podobały?			
Czy dowiedziałeś/-aś się czegoś nowego?			
Czy wykorzystasz to, czego się nauczyłaś/ -eś?			

FUNDACJA DZIECI NICZYJE

ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
Tel. 22 616 16 69

fdn@fdn.pl
www.fdn.pl
www.dzieckowsieci.fdn.pl

Copyright@FDN 2013

Autor: Ewa Dziemidowicz, Łukasz Wojtasik

Redakcja: Robert Makowski

Grafika: Ewa Brejnakowska-Jończyk, www.ewa-bj.pl